

De voorbije kwarteeuw werden talrijke interessante artikels over het werk van Thé van Bergen gepubliceerd door kunsthistorici en –critici als “Argeloze Allegorieën” door Lieven Van Den Abeele in de prachtige catalogus uitgegeven door het MuHKA in 2002, of “Enige bedenkingen over schilderkunst en over nieuw werk van Thé van Bergen” door Luk Lambrecht in de catalogus van galerie Willy d’Huysen te Brussel in 1995 of “Beeld/Beelding” door Glenn Van Looy in de catalogus van het ICC-Antwerpen in 1984. In die inmiddels historische catalogus staat ook de tekst van een boeiend gesprek tussen de kunstenaar en Jan Debbaut, de voormalige directeur van de collecties van de Tate. Verder vermeld ik nog teksten van Erno Vroonen, Erik Bracke, Ludo Bekkers en Florent Minne. Wat kan ik nog origineel toevoegen aan deze eminente kunstbeschuwingen? Gewoon een eigen invalshoek: het waarom van mijn appreciatie voor het werk van Thé van Bergen.

De kunstenaar werkt met een open geest. Hij wil met zijn werk geen afstanden scheppen. Hij becommentarieert trouwens zelf zeer goed zijn werk. Ik heb dit ervaren bij een lezing die hij over zijn oeuvre gaf in het MuHKA, bij zijn expo getiteld “Au Paradis”.

Thé van Bergen is geboren in Achterveld-Nederland in 1946. Hij ontving zijn artistieke opleiding aan de Tekenacademie van Tilburg en aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen. Zijn eerste grote tentoonstelling hield hij te Antwerpen in 1977 in de toenmalig belangrijke galerie Spectrum. Nadien volgden expo’s in goede galeriën en musea in België, Nederland en Frankrijk. Hij is vertegenwoordigd in de collecties van de musea van Brussel, Antwerpen, Gent, Oostende, de Vlaamse Gemeenschap, de Universiteit Antwerpen en van de bedrijven Peter Stuyvesant, ING en Dexia. Hij is docent aan de Academies van Breda en Gent.

Bij Thé van Bergen mag je geen theatrale gestes verwachten. In grote concentratie heeft hij de voorbije dertig jaar een markant oeuvre aangezet, uitgediept en steeds vernieuwd.

Ik heb zijn werk leren kennen in de tweede helft van de jaren zeventig, wanneer hij het medium schilderkunst in zijn constituerende basiselementen als het doek en de drager, de olieverf en de manuele handeling van de schilder op een analytische wijze onderzocht en aldus dicht bij de fundamentele schilderkunst stond.

Ik heb in het begin van de jaren tachtig de elementaire tekens en motieven zien opduiken en in de volgende jaren zien evolueren. Een kromme lijn werd een boog of een poort of een ledemaat en later misschien een hoofd, dat nog eens later gelokaliseerd werd in een bootje. Thans werden hoofd en ledematen verenigd.

De kunstenaar is vooral geboeid, ook vandaag nog, door het wordingsproces van het schilderij. En hierin zijn vele lagen te onderscheiden. Het is een open kunstwerk in de interpretatie van Umberto Eco. Er zijn de materiële en de fysieke omstandigheden: er is het ateliergebeuren en het aanbrengen van de verf op het doek. Een werk maken is bij hem meestal een langzaam proces: soms 10 jaar – 15 jaar, vandaar ook die fysieke gelaagdheid. Er zijn ook de emotionele en de mentale aspecten. Het

schilderij is dus het resultaat van enerzijds doordachte, maar anderzijds ook van aleatorische beslissingen, die zich spontaan, als in de droom opdringen. Bij Thé van Bergen dus niet zoals bij de Antwerpse schildersgeneratie Luc Tuymans, Bert de Beul, Guy van Bossche en Eddy De Vos een omzetting van directe waarneming of een interpretatie van bestaande foto's of documenten. Bij Thé van Bergen blijft het ontstaan van het beeld leesbaar in de materie, of zoals Luk Lambrecht het stelde: "De blik van de toeschouwer blijft in de schilderijen van Thé van Bergen behoedzaam verzanden in de verfbanen die de schilder als twijfelend subject laat stellen in beelden die spreken over schilderkunst".

Maar zijn passionele schilderdrift gaat in het recente oeuvre – van pakweg de laatste jaren – gepaard aan bijna obsessieel terugkerende motieven zoals : contouren van lichamen, geheel of veelal ten dele op het doek en archetypische beelden als ringen, bomen, boten, baden, maar ook vierkanten en rechthoeken. De schilder is in de ban van deze beelden, die geen afgerond verhaal vertellen, maar de toeschouwer een aanzet geven. Persoonlijk ervaar ik een stemming van onbereikbaarheid, soms van het falen van de mens, maar dan weer van een optimistisch herbeginnen, van een verdwaling, van een verlies, maar dan weer van een hervinden. Het zijn als het ware hedendaagse emblemata. Er is het prachtige beeld en het bijschrift is de titel. De kunstenaar geeft elk werk een betekenisvolle titel mee, die het beeld of een groep van beelden ofwel benoemt, zoals de baders; de tuin; het park; de kat; de jongleur; ofwel het enigmatische, dit wil zeggen het raadselachtige, het mysterieuze karakter ervan benadrukt: zoals de gemaskerden, de nabootser, de gebogenen; de argeloze wandelaar; de ontmoeting; de voorbijgangers, de boom; de verweving.

"De verweving" is een woord dat niet in de Van Dale staat. Het is een neologisme van de kunstenaar zelf, dat natuurlijk verwijst naar iets verweven, naar het verbinden van dingen. In "de jongleur" gebruikt hij de ring als teken. De ring is ook een meervoudig begrip: als cirkel, als ruimte, als versiersel, als voorwerp, als maatschappelijk orgaan, als mythologisch element, als symbool in de psycho-analyse van Freud. En zo kun je ieder werk meervoudig benaderen.

Ik kom tot een besluit. Kunsthistorisch zou men het huidig werk van Thé van Bergen kunnen plaatsen binnen de traditie van die schilders die op een eigenzinnige wijze met het beeld omgingen, van Hiëronymus Bosch over Arnold Böcklin, Joan Miro, René Magritte, tot de Canadees Philip Guston, voorloper van de New Image Painting. Thé van Bergen zou kunnen omschreven worden als de atelierschilder die onder de hedendaagse Vlaams-Nederlandse kunstenaars vermoedelijk het diepst is geworteld in de westerse schilderstraditie en zich bewoog tussen een fundamentele abstractie en een figuratie met metaforische beelden.

Thé van Bergen heeft een boeiend oeuvre opgebouwd op dat grensgebied van abstractie en figuratie, met respect voor de traditie, maar de blik volop gericht naar de vernieuwing. Hij heeft in een totaal eigen, herkenbare stijl een arsenaal van beelden gecreëerd. Aan die complexe menselijke existentie vorm geven, is voor hem een noodzakelijke levensbehoefte geworden.

Ernest Van Buynder, voorzitter MuHKA.